Kdy si KGB založila spis o Donaldu Trumpovi? Nevíme to, ale záznamy bezpečnostních služeb východního bloku předpokládají, že se tak stalo již v roce 1977. Tehdy se Trump oženil s Ivanou Zelníčkovou, osmadvacetiletou modelkou z Československa. Zelníčková byla občankou komunistické země, a proto o ni měla zájem jak česká tajná služba StB, tak i FBI a CIA.

Během studené války byli čeští špioni známí svou profesionalitou. Čeští a maďarští pracovníci byli typicky využíváni k špionážním akcím v zahraničí, především ve Spojených státech a v Latinské Americe. Byli méně nápadní než sovětští operativci, které vysílala Moskva.

Zelníčková se narodila ve Zlíně, v moravském městě, kde se vyrábějí sportovní letadla. Poprvé se provdala za rakouského realitního agenta. Počátkem sedmdesátých let se jako přítelkyně lyžařského instruktora odstěhovala do Kanady, nejprve do Toronta a poté do Montrealu. Opustit Československo bylo v oné době neuvěřitelně obtížné, jak tvrdí zdroje výzvědných služeb USA. Zelníčková se nakonec přestěhovala do New Yorku a v dubnu 1977 se provdala za Trumpa.

Podle spisů v Praze, zpřístupněných v roce 2016, čeští špioni na Manhattanu tento pár pečlivě sledovali. (Agenti, kteří tento úkol plnili, měli kódová jména Al Jarza a Luboš.) Otevírali Ivaniny dopisy posílané domů otci Milošovi, který byl inženýrem. Miloš Zelníček nebyl nikdy agentem ani tzv. prospěšnou osobou, měl však fungující vztah s českou tajnou policií, kterou zajímalo, co jeho dcera dělá v zahraničí, a na oplátku povolovala její návštěvy domova. Existovalo periodické sledování Trumpovy rodiny ve Spojených státech, a když Ivana s Donaldem Trumpem ml. navštívila Miloše Zelníčka v Československé socialistické republice, špioni měli opět plno práce.

Podobně jako další agentury východního bloku také Češi sdíleli výsledky vlastní bezpečnostní služby se svým partnerem v Moskvě, KGB. Trump mohl být zajímavý z různých důvodů. Jednak proto, že jeho žena pocházela z východní Evropy, ale také proto, že v době po roce 1984 Kreml experimentoval s *perestrojkou* a Trump měl prominentní postavení jako významný podnikatel a magnát. Podle českých spisů se Ivana zmiňovala o narůstajícím zájmu svého manžela o politiku. Mohl snad Trump v určité fázi uvažovat o politické kariéře?

KGB by rozhodně nikoho nepozvala do Moskvy z nějakého altruismu. Hodnostáři, kteří přilétali do SSSR na náklady zvoucího, patřili typicky k levicově orientovaným spisovatelům nebo představitelům kultury. Stát vynaložil tvrdou měnu, návštěvník řekl pár sympatických slov o sovětském životě, tisk o těchto výrocích podal zprávu a zhodnotil je jako výraz uznání.

I přes svou politiku angažovanosti byl Gorbačov stále sovětský vůdce a KGB neustále pohlížela na Západ s hlubokým podezřením. Pokračovala ve svých pokusech rozvracet

západní instituce a využívala tajné zdroje, přičemž NATO bylo jejím strategickým špionážním cílem číslo jedna. KGB ani nepředvídala hrozící politický převrat; její pracovníci předpokládali, že SSSR bude existovat ještě dlouhou dobu. Mezitím se zadrhla sovětská válka v Afghánistánu.

V této chvíli nebylo jasné, jak se KGB na Trumpa dívá. K tomu, aby se cizinec stal plnohodnotným agentem KGB, musel souhlasit se dvěma věcmi. (V ruském nebo britském kontextu byl „agent“ tajný špionážní zdroj.) Jednou byla „konspirační spolupráce“, druhou ochota dodržovat instrukce KGB.

Podle Andrewovy a Gordijevského knihy *Comrade Kryuchkov's Instructions* (Instrukce soudruha Krjučkova) byly cílové osoby, které tato kritéria nesplňovaly, klasifikovány jako „důvěrné kontakty“. Ruský termín byl *doveritělnaja svjaz*. Záměrem bylo důvěryhodné kontakty změnit v plnohodnotné agenty na horní příčce žebříčku.

Krjučkov vysvětloval, že rezidenti KGB byli vyzváni, aby opustili „stereotypní metody“ náboru a používali flexibilnější strategie, což znamenalo, aby v případě nutnosti využívali také pomoci manželských partnerů a dalších rodinných příslušníků.

Trump říká, že ho poprvé napadlo podívat se do Moskvy ve chvíli, když zjistil, že sedí vedle sovětského velvyslance Jurije Dubinina. Stalo se tak na podzim roku 1986 a onou událostí byl oběd, který uspořádal Leonard Lauder, byznysmen a syn Estée Lauderové. Dubininova dcera Natalja „četla o budově Trump Tower a všechno o ní věděla“, vypráví Trump ve svém bestselleru *The Art of the Deal* (Umění udělat dohodu) z roku 1987 (který ovšem napsal námezdný literát).

Trump pokračuje: „Jedna věc vedla k další, a já nyní

hovořím o stavbě velkého luxusního hotelu v partnerství se sovětskou vládou, a to hned přes ulici proti Kremlu."

Trumpova upovídaná verze těchto událostí je neúplná. Podle Natalji Dubininové zahrnuje skutečný příběh mnohem rozhodnější záměry sovětské vlády Trumpa sledovat. V únoru 1985 si Krjučkov znovu postěžoval „na nedostatek výrazných výsledků při náboru agentů pracujících proti Američanům ve většině rezidentur". Velvyslanec přijel do New Yorku v březnu 1986. Jeho původní funkce byla sovětský velvyslanec při OSN; Dubininová již žila v New Yorku se svou rodinou a byla součástí sovětské delegace při OSN.

Dubinin se neměl odpovídat KGB a jeho úloha nebyla formálně špionážní. Měl však těsné kontakty se silovým aparátem v Moskvě a také se těšil větší důvěře než jiní, méně významní velvyslanci.

Dubininová líčila, jak přišla svému otci naproti na letiště. V New York City byl poprvé. Vzala ho na prohlídku. První budova, kterou viděli, byla Trump Tower na Páté avenue, řekla novinám *Komsomolskaja pravda.* Dubinina tato budova tak nadchla, že se rozhodl zajít dovnitř a sejít se s jejím majitelem. Nastoupili tedy do výtahu a Dubininová nahoře otci řekla, že se setkají s Trumpem.

Velvyslanec – „plynně hovořící anglicky a brilantní mistr ve vyjednávání" – zaměstnaného Trumpa velice okouzlil, když mu řekl: „První věc, kterou jsem ve městě viděl, je vaše věž!"

Dubininová pokračovala: „Trump náhle jako by roztál. On je emocionální osobnost, tak trochu impulzivní. Vyžaduje uznání. A když se mu uznání dostane, je samozřejmě rád. Otcova návštěva na něj zapůsobila jako med na včelu."

K tomuto setkání došlo šest měsíců před obědem u Estée Lauderové. Dubininová připouští, že se její otec snažil

Trumpa získat. Tento muž z Moskvy nebyl žádný prosťáček s vykulenýma očima, nýbrž diplomatický veterán, který sloužil ve Francii a ve Španělsku, a také tlumočil Nikitovi Chruščovovi, když se setkal s Charlesem de Gaullem v Elysejském paláci v Paříži. Viděl již mnoho impozantních budov. A několik týdnů po prvním setkání s Trumpem byl jmenován sovětským velvyslancem ve Washingtonu.

Role Natalji Dubininové je zajímavá. Podle Mitrochinova archivu byla sovětská mise u OSN útočištěm pro KGB a GRU. Mnozí ze tří set sovětských občanů zaměstnaných v sekretariátu OSN byli pracovníky sovětské zpravodajské služby působícími v utajení, a to i jako osobní asistenti generálních tajemníků. Sovětská delegace při OSN byla v získávání agentů a politického zpravodajství úspěšnější než newyorská rezidentura KGB.

Další Dubininova dcera Irina vzpomínala, že její zesnulý otec – zemřel v roce 2013 – měl ve funkci velvyslance za úkol navazovat kontakty s elitou amerického byznysu. Gorbačovovo politbyro mělo samozřejmě zájem o pochopení kapitalismu. Dubininovo pozvání Trumpa k návštěvě Moskvy však vypadá jako klasický agitační výkon, který měl mít v KGB plnou podporu a souhlas.

V knize *The Art of the Deal* Trump píše: „V lednu 1987 jsem dostal dopis od sovětského velvyslance ve Spojených státech Jurije Dubinina, který začínal takto: ‚Je mi potěšením předat několik dobrých zpráv z Moskvy.‘ Pokračoval tím, že přední sovětská státní agentura pro mezinárodní cestovní ruch Goskominturist projevila zájem o zahájení společného projektu na stavbu a provoz hotelu v Moskvě.“

Mezitím se Dubinin některým kolegům znelíbil. Andrej Kovaljov – sovětský diplomat, který se s ním poprvé setkal v roce 1968 – popsal Dubinina jako „morálně bezohledného“,

„sebestředného“, zmínil se o jeho vzhledu („nepochybně fešák“) – „pyšný náfuka“, dychtící po tom, aby získal přízeň těch, kteří jsou doma u moci. Dubinin prý měl – jak mi sdělil Kovaljov – všude ve Spojených státech ozbrojený doprovod, který podával informace KGB.

Ve Spojených státech existovalo mnoho ambiciózních podnikatelů s nemovitostmi – proč si tedy Moskva vybrala právě Trumpa?

Podle Viktora Suvorova – bývalého vojenského špiona GRU – a dalších KGB provozovala cestovní kancelář Intourist. Fungovala jako pobočka KGB. Její založení inicioval v roce 1929 sám Stalin a byla to oficiální státní moskevská cestovní kancelář. Jejím úkolem bylo prověřovat a monitorovat všechny cizince přijíždějící do Sovětského svazu. „Za mne to byla KGB,“ říkal Suvorov. „Vydávali lidem povolení k návštěvě.“ První a druhé ředitelství KGB dostávalo rutinně seznamy perspektivních návštěvníků země, vypracované na základě jejich žádostí o vízum.

Suvorov jako operativec GRU se v náboru osobně angažoval, třebaže pro službu, která byla rivalem KGB. Sovětské zpravodajské agentury měly vždy zájem o podporu „mladých ambiciózních lidí“, jak říkal – o nějakého čilého byznysmena na vzestupu, o vědce, prostě o „chlapíka s budoucností“.

Když pak byli v Moskvě, dostalo se jim štědré pohostinnosti. „Všechno je zdarma. Pořádají se pěkné párty s hezkými dívkami. Mohla to být sauna, děvčata a kdovíco ještě.“ Hotelové pokoje a vily byly pod „čtyřiadvacetihodinovou kontrolou“, s „bezpečnostními kamerami a tak dále,“ vyprávěl Suvorov. „Zájem je jen o jedinou věc: nasbírat o člověku jakékoliv informace a tyto informace uchovat pro budoucnost.“

Tyto špinavé zpravodajské triky byly vesměs dlouhodobé, jak se vyjádřil Suvorov. KGB chtěla rozšířit své úsilí o návštěvy studentů z rozvojových zemí, nejen z Afriky. Po deseti nebo dvaceti letech budou sice někteří z nich naprosté „nuly“, jiní by však mohli získat ve své zemi vlivné postavení.

A Suvorov vysvětloval dále: „Právě to je ta chvíle, kdy řeknete: ‚Tak pozor! Vzpomínáš si na ty báječné časy v Moskvě? Byl to nádherný večer. Byl jsi tak opilý. Vzpomínáš si? Hned ti něco ukážeme, aby sis osvěžil paměť.‘“

Kdesi v komunistické Německé demokratické republice byl právě jeden z Krjučkovových čtyřiatřicetiletých důstojníků – jistý Vladimir Putin – velice zaměstnán náborem studentů z Latinské Ameriky. Putin přijel do Drážďan v srpnu 1985, společně se svou těhotnou manželkou Ljudmilou a roční dcerou Marijou. Bydleli v bytovém komplexu KGB.

Podle spisovatelky Máši Gessenové bylo jedním z Putinových úkolů seznamovat se a přátelit s cizinci, studujícími na drážďanské Technické univerzitě. Očekávalo se, že Latinoameričané by poté, co by byli získáni, mohli působit ve Spojených státech jako tajní agenti a podávat zprávy ústředí. Putin se o to staral se dvěma kolegy z KGB a jedním penzionovaným drážďanským policistou.

Není známo, co přesně Putin během své práce pro první ředitelství KGB v Drážďanech dělal. Mohlo k tomu patřit i získávání osob ze Západu, které přijížděly do Drážďan za obchodem, a Němců z NDR, kteří měli na Západě příbuzné. Gessenová předpokládá, že Putinovy snahy byly většinou neúspěšné. Podařilo se mu získat jednoho kolumbijského studenta, ale většina jeho operačních výsledků byla skromná.

V lednu 1987 se Trump v Krjučkovově záznamu již blížil ke kategorii „prominentní osoby“. Dubinin považoval Trumpa za dostatečně zajímavého k tomu, aby zařídil jeho cestu do Moskvy. Další, asi třicetiletý sovětský diplomat působící v USA a budoucí velvyslanec při OSN Vitalij Čurkin při tom pomáhal. Dne 4. července odletěl Trump do Moskvy poprvé, společně s Ivanou a Lisou Calandrovou, Ivaninou italskou asistentkou.

Moskva byla, jak Trump napsal, „výjimečnou zkušeností“. Trumpovi bydleli v Leninových apartmánech v hotelu National, na dolním konci Tverské ulice, poblíž Rudého náměstí. Sedmdesát let předtím, v říjnu 1917, tam Lenin se svou ženou Naděždou Krupskou strávil týden v pokoji číslo 107. Hotel byl spojen se sousedním komplexem Inturistu, budovou ze skla a betonu, a ve skutečnosti byl pod kontrolou KGB. Leninovo apartmá bylo napojeno na odposlech.

Mauzoleum, ukrývající nabalzamované tělo bolševického vůdce, bylo vzdáleno jen několik kroků. Další sovětští vůdci byli pohřbeni pod kremelskou zdí v komunistickém pantheonu: Stalin, Brežněv, Krjučkovův starý učitel Andropov a Dzeržinskij.

Podle knihy *The Art of the Deal* si Trump prohlédl „půl tuctu potenciálních míst pro stavbu hotelu včetně několika poblíž Rudého náměstí. Ambice sovětských oficiálních kruhů uzavřít dohodu na mě udělaly dojem“. Navštívil také Leningrad. Na snímku je Donald s Ivanou stojící na Palácovém náměstí ve městě, které se později stalo Petrohradem – on v obleku, ona v červené puntíkované halence s perlovým náhrdelníkem. Za nimi je Zimní palác a Ermitáž.

V onom červenci psal sovětský tisk nadšeně o návštěvě jedné zahraniční celebrity, což byl Gabriel García Márquez,

spisovatel a novinář, laureát Nobelovy ceny. List *Pravda* přinesl dlouhý rozhovor tohoto kolumbijského hosta s Gorbačovem. García Márquez hovořil o tom, jak Jihoameričané včetně něj sympatizují se socialismem i se Sovětským svazem. Moskva pozvala Garcíu Márqueze na filmový festival.

Trumpova návštěva vyvolala menší pozornost, jak se zdá. V archivu novinových článků v moskevské Ruské státní knihovně o něm není jediná zmínka. (Buď o jeho návštěvě žádná zpráva nebyla, nebo články, které ji zmiňovaly, v tichosti odstranili.) Výstřižky z novin píší v těch dnech o návštěvě západoněmeckého oficiálního představitele a o indickém kulturním festivalu.

Soukromá sbírka dokumentů KGB o Trumpovi se naproti tomu rozrostla. Mnohastránkový agenturní profil se obohatil o čerstvý materiál včetně všeho možného, posbíraného z odposlechů.

O cestě se neobjevilo nic – alespoň nic v souvislosti s možnostmi byznysu uvnitř Ruska. Tento typický příklad selhání se bude opakovat i při dalších Trumpových návštěvách Moskvy. Trump se však vracel do New Yorku s nově nasměrovaným strategickým záměrem. Poprvé vážně naznačil, že uvažuje o kariéře v politice. Nikoli však jako starosta nebo guvernér či senátor.

Trump uvažoval o tom, že se bude ucházet o úřad prezidenta.

Příběh se objevil v listu *New York Times* 2. září 1987 – necelé dva měsíce po Trumpově dobrodružném zájezdu s Inturistem. Titulek článku zněl: „Trump vágně naznačil, že bude kandidovat.“

Článek začíná takto:

Donald J. Trump, jeden z největších newyorských developerů

> a určitě jeden z nejvýmluvnějších, včera prohlásil, že nemá zájem ucházet se o politickou funkci v New Yorku, ale naznačil, že prezidentský úřad by bylo něco jiného.
>
> Mr. Trump, republikán, si koupil celostránkové inzeráty ve třech velkých novinách po celé zemi dnes ráno, aby seznámil veřejnost se svými názory na zahraniční politiku. A jeden jeho poradce prozradil, že Mr. Trump plánuje na říjen cestu do New Hampshiru, místa prvních prezidentských primárek.

Byla to nápadná reklama. Objevila se v listech *New York Times*, *Washington Post* a *Boston Globe*. Obracela se „k americkému lidu" jménem „Donalda Johna Trumpa" s titulkem: „Na americké zahraniční obranné politice není nic tolik špatného, co by se nedalo napravit."

Prohlašovala:

> Japonsko a jiné národy po celá desetiletí využívaly výhody Spojených států.
>
> Ta sága pokračuje se stejnou intenzitou, když bráníme Perský záliv, oblast, která má pro Spojené státy a jejich zásobování ropou jen marginální význam, neboť je to oblast, na níž je Japonsko a další státy téměř zcela závislé. Proč tyto národy Spojeným státům neplatí za lidské životy a miliardy dolarů, které ztrácíme pro záchranu *jejich* zájmů?

Trump mířil na Saúdskou Arábii – která odmítla půjčit Pentagonu minolovku. Napsal, že Japonsko a „další státy" zbohatly tím, že využívaly americkou velkorysost. Nastal čas, napsal, pomáhat „našim farmářům, našim nemocným, našim bezdomovcům… Už nedovolme, aby se naší veliké zemi kdokoli vysmíval," prohlásil na závěr.

Není pochyb o tom, že Trumpova výzva byla autentická.

Chtěl se vrátit k těmto tématům – k Americe na prvním místě a k parazitujícím partnerským národům – během své pozdější skutečné kampaně na vstup do Bílého domu. Toto Trumpovo veřejné prohlášení současně potěšilo Moskvu.

Generál Krjučkov nikdy neváhal, když šlo o podporu neshody mezi Spojenými státy a jejich spojenci, o čemž svědčí také jeho tajný pracovní plán z roku 1984. „Globální priority“ KGB zahrnovaly dlouhý seznam aktivních opatření. Ta se měla provádět utajeně. Podle Andrewa a Gordijevského bylo druhou nejdůležitější záležitostí „prohlubování neshod uvnitř NATO, pokud jde o postup při realizaci specifických aspektů ve vojenské politice bloku“. A „jitření rozporů mezi USA, západní Evropou a Japonskem v dalších zásadních záležitostech“.

List *New York Times* informoval o tom, že se Trump nedávno vrátil z Ruska. Stálo tam, že se sešel s Gorbačovem. (Pokud k tomu došlo, sovětský tisk o tom opomněl informovat.) List napsal: „Údajným předmětem jejich schůzky byla možnost, že by pan Trump v Sovětském svazu postavil luxusní hotely. Také volání pana Trumpa po nukleárním odzbrojení je Rusům velice dobře známé.“

Trumpovo prohlášení je však nejasné. O zahraniční politice toho ostatně moc nevěděl. „Ale myšlenka provést to pocházela od něho,“ potvrdil listu *Post* reklamní odborník Tom Messner, který pracoval v kampani pro Reaganovo znovuzvolení v roce 1984, a dodal, že jeho tým k Trumpovu textu příliš nepřispěl. Reklama stála Trumpa 94 801 dolarů, placených – jak tvrdí *New York Times* – z jeho vlastních prostředků. Objevila se v listech, které mají v New Hampshiru širokou čtenářskou obec.

Jak je tomu u Trumpa vždy, také tehdy bylo těžké odhadnout, zda jeho flirtování s prezidentskou kandidaturou je

jen dalším momentálním výstřelkem jeho ega, nebo zda jde o cosi vážnějšího. Mike Dunbar, prominentní a excentrický republikán, pozval Trumpa k návštěvě New Hampshiru a založil „Trumpovo hnutí“. Říkalo se, že si Trump chce pojistit viceprezidentskou pozici na vizitce George H. W. Bushe. Bush si však nakonec vybral Dana Quaylea, senátora ze státu Indiana.

Trumpovy postupné pokusy vybudovat nějakou nemovitost v Moskvě se řídily stejným neúspěšným modelem: velký poprask v publicitě a poté už nic moc. Vodili ho snad Rusové jako loutku z nějakých vlastních důvodů? Nebo byly jeho návštěvy Ruska jen trumpovským výstřelkem, určeným k tomu, aby se prezentoval jako globální hráč, snadno zvládající jak kapitalistický Západ, tak i komunistický Východ?

V prosinci 1987 podnikli manželé Michail a Raisa Gorbačovovi svou první cestu do Spojených států. Návštěva to byla historická: obě velmoci, Američané a Sověti, se poprvé dohodly na snížení svých nukleárních arzenálů na základě principu o kontrole zbraní. Kručkov přijel s Gorbačovem. Bylo to poprvé, kdy šéf prvního hlavního ředitelství doprovázel generálního tajemníka během cesty na Západ.

Trump řekl reportérům, že mu Rusové zavolali a požádali ho, aby manželům Gorbačovovým ukázal Pátou avenue a budovu Trump Tower. Sovětský první pár se nikdy nepředváděl. Naproti tomu Trump se během oné schůzky naparoval na jednom americkém televizním kanále.